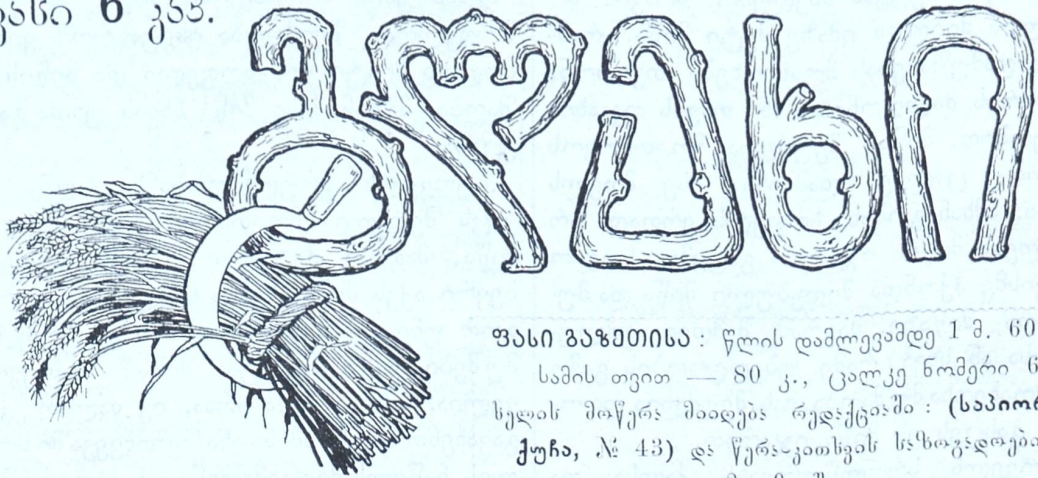

ფასი 6 კაპ.

ფასი გაზეთისა : წლის დამლევამდე 1 მ. 60 კ.,
 სამის თვით — 80 კ., ცალკე ნომერი 6 კ.
 სელას მარჯვნივ მაღლებს რედაქციასა : (საპიროის
 ქუჩა, № 43) და წერა-კაბისეას სავაჭაროებს
 მდ.საბაშა.

უ რ ვ ე ლ კ ვ ი რ ე უ ლ ი ს ა ხ ა ლ ხ რ გა ზ ე თ ი

ზ ი ნ ა ა რ ს ი

როგორ უნდა მოვაწყოთ საქმე. — „ხალხი“, ლექსი
 ღუტუ შეგრელოსა. — გლეხის წერილები, ქართლე-
 ლი გლეხისა. — კვარი, მაღლისა. — ში : ჩიტაჟე,
 ამხანაგისა. — სოფლის ბობოლოები, გლეხიშვილისა
 — ჩვენებური ამბები. — რუსეთი. — ქრისტე ამ ქვე-
 ყნად. ცა ისა.

„გლეხის“ რედაქცია ღია არის ყოველდღე
 კვირა-უქმე დღეების გარდა, დღიის 10 საათიდან
 12 საათამდის.

„გლეხის“ კანტორა თავის აგენტების
 საყურადღებოდ აცხადებს, რომ თითო ცალი
 გაზეთისა მათ დაეთმობათ 4¹/₂ კაპ.

გარდა ამისა კანტორა უმორჩილესად
 სთხოვს აგენტებს ანგარიშის გასწორება
 დააჩქარონ და ეცადნენ თვეში ორჯერ
 წარმოადგინონ გაყიდულ გაზეთის ფული.

როგორ უნდა მოვაწყოთ საქმე

გლეხკაცობამ უნდა იბრძოლოს მიწისა
 და თავისუფლებისათვის ; ერთიც და მე-
 ორეც დღეს მისთვის აუცილებლად საჭი-
 როა. თუ გლეხს მიწა არ ექნა, ისევ მში-
 ერი და ღატაკი იქნება, თუ გლეხმა თავი-
 სუფლება არ მოიპოვა, ისევ სხვისი ყმა და
 მონა იქნება.

„მიწა და თავისუფლება“, გაიძახიან მთე-
 ლი რუსეთის გლეხები ; მიწა და თავისუ-

ფლება უნდა მოიპოვონ გლეხებმა. მაშ
 ვნახოთ, როგორ უნდა მოეწყოს მიწისა
 თავიუფლების საქმე, ვის ჩამოერთმევა
 მიწა და ვინ ისარგებლებს მიწით? რო-
 გორ უბატონებს თავის თავს განთავისუ-
 ფლებული მშრომელი გლეხკაცობა და
 მასთან მთელი მუშა ხალხი?

მთელ რუსეთში და კერძოდ ჩვენს სა-
 ქართველოში სამუდამოთ მოისპობა მიწის
 საკუთრება. ამიტომ, რაც დღეს მიწაა
 ხელწიფის და მისი ნათესავების, ეკლესია-
 მონასტრების, ხაზინის და კერძო მემამუ-
 ლეების ხელში, სუყველა გადავა მშრო-
 მელი ხალხის განკარგულებაში. არავის არ
 შეუძლია დაესაკუთროს მიწას, ვერავინ
 იყიდის მიწას, ვერც გაყიდის, ვერც და-
 გირავებს, ვერც გადასცემს თავის მემკვი-
 დრეს ; ვერავინ დავატრონება მიწას თა-
 ვის ნებით, მიწა მთელი ხალხისა იქნება,
 მიწა იქნება საზოგადო, საერთო საკუთრე-
 ბა და მხოლოდ ღალხს, საზოგადოებას,
 შეუძლია გადასცეს მიწა ამა თუ იმ კაცს
 სასარგებლოთ და დასაუშავებლად.

ვის აქვს ნება ისარგებლოს მიწით?
 ყოველს სრულ წლოვანს ადაჰიანს, იქნება
 იგი ქალი თუ კაცი, სულ ერთია, — შეუძ-
 ლია მოითხოვოს საზოგადოებისაგან მიწა
 დასაუშავებლად იმდენი, რამდენიც საჭი-
 როა მისი თავის და მისი ოჯახის დასარ-

ჩენად. თუ მას სხვა შემოსავალიც აქვს, მაშინ მიწა მიეცემა ნაკლები. არავის არ შეუძლია მიიღოს იმაზე მეტი მიწა, რამდენის დამუშავებას მოახერხებს თვითონ, საკუთარს ძალდონით, ან თავის ოჯახის შემწეობით. მიწა შეუძლია მოითხოვოს როგორც ცალკე ადამიანს, ისე მთელს ოჯახს, ამხანაგობას, სოფელს ერთად. არ შეიძლება მიწის იჯარით გაცემა, სოლო თუ ვისმე ჰქონდა მიღებული მიწა და მუშაობდა მიწაზე, მაგრამ შემდეგ უძღურობისა ან სხვა რამე უბედურობის გამო ვერ მოახერხა მუშაობა, მას შეუძლია დროებით გასცეს ეს მიწა იჯარით.

ყოველს სრულწლოვანს ქალსა და კაცს შეუძლია მოითხოვოს მიწა სახლის დასადგმელად, რომელშიაც იცხოვრებს თვითონ, ან სხვა შენობისათვის, რომელშიაც ის და მისი ოჯახი საკუთარს ძალდონით აწარმოებენ რაიმე საქმეს (მაგალითად, აქვთ სახელოსნო). ყველას შეუძლია აგრეთვე უფასოთ მიიღოს შენა თავის ბინის გასათბობად და საკუთარი საჭიროებისათვის, ქვა და ხე-ტყე სახლის ასაშენებლად, სარი, წნელი და სხვა, რაც კი დასაჭირდება თავის ოჯახში სახმარებლად. ვისაც უნდა მიწაზე გასაქირავებელი სახლი ააშენოს, ან ისარგებლოს ხე-ტყით, ქვით, მადნებით, ან მიწის სხვა სიმდიდრით ქარხანასა თუ ფაბრიკისათვის, ფულის მოსაგებად, — იმან ყველაფერში ამაში ფასი უნდა გადაიხადოს — საზოგადოების სასარგებლოთ.

ასე უნდა მოეწყოს საზოგადოთ მიწის სარგებლობის საქმე. მიწა უნდა გადაეცეს დასამუშავებლად მიწის მუშებს. ვინც იმუშავებს, მხოლოდ იმას შეუძლია მიიღოს მიწა, მხოლოდ იმისია მიწა. მაგრამ მიწა არავის არ გადაეცემა სამუდამოთ, მიწა მიეცემა მშრომელებს მარტო დროებით. ათი თორმეტი წლის შემდეგ ყოველთვის მოხდება ხელახალი განაწილება, დაყოფა მიწებისა. ეს იმიტომ, რომ ზოგს შეიძლება მეტი დასაჭირდეს მიწა, ვიდრე უნდოდა წინეთ, ზოგს კიდევ — ნაკლები: ზოგ ოჯახში თურვა სულია, მაგალითად, შეიძლება მერე

თორმეტი იყოს, ან ნაკლები. მაშინ ხომ ამ ოჯახს უნდა მოუმატოთ მიწა, ან უნდა მოუკლოთ. შეიძლება ისეც, რომ ვინმემ მთლად მიატოვოს სოფელი და მიწის მუშაობა, მაშინ მისი მიწა სხვას უნდა გადაეცეს.

ყოველს სრულწლოვანს ქალსა თუ კაცს შეუძლია მოითხოვოს და მიიღოს მიწა, მაგრამ მეტყუით: ზოგს სოფელს ბევრი აქვს მიწა, ზოგს ნაკლები, — როგორ უნდა დააკმაყოფილოთ იმ სოფლის მუშები, სადაც ცოტაა მიწა? რასაკვირველია, სადაც მიწა არაა, იქ ძალათ ვერ გავაჩენთ მიწას. ამისთანა შემთხვევაში სოფლის ნაწილს მიეცემა მიწა იქ, სადაც იშოვება, ან ისე მოეწყობა რომ ყველა გლეხებს ზოგი მიწა თავის სოფელში მიეცემა, ზოგი სოფლის გარეთ. აგრეთვე ტყე და საძოვარი ყველგან არაა საყოფი, ზოგან სრულებითაც არ მოიპოვება; ამისთანა სოფელს სხვა ადგილებში მიეცემა ტყე და საძოვარი.

ვინ უნდა მოაწყოს მიწის საქმე, ვინ უნდა გაანაწილოს მიწები და ადვენოს თვალყური, რომ ყველას მიეცეს მიწა იმდენი, რამდენიც საჭიროა და რამდენის დამუშავება შეუძლია? რასაკვირველია, მიწის პატრონი და მომწესრიგებელი უნდა იყოს ის ხალხი, ვინც სარგებლობს მიწით, ვინც მუშაობს. მიწის საქმეს მოაწყობს ის, ვინც მიწაზე მუშაობს. ყოველი თემის (სოფლის) მიწის მუშები უნდა განაგებდნენ იმ მიწებს, რომლებიც მიწერილი იქნება თემზე. სოფლის ყრილობა გამოიძიებს, ვის რამდენი დასაჭირდება მიწა და ისე დაურიგებს ყველას; უპატრონებს, რომ არავინ გააოხროს საზოგადო მიწა, არავინ გააფუჭოს ტყე. სოფელი შეატყობინებს სამამასახლისოს, თუ არ ეყოფა ის მიწა, რომელიც სოფელზეა მიწერილი. სამამასახლისოს მიწის მუშებმა პირადად და თავის არჩეულ რწმუნებულების შემწეობით უნდა უპატრონონ და განაგონ ის მიწეში, რომლებიც მიზომილი იქნება სამამასახლისოს საჭიროებისათვის. რამდენიმე სამამასახლისო შეა-

დგენს ერთ მაზრას და მაზრის მიწების საქმეს მოაწყობენ პირადად, ან რწმუნებულების შემწეობით მთელის მაზრის მიწის მუშები. რაც გუბერნიაში მიწებია, ამას უპატრონებენ გუბერნიის მუშები. მთელი საქართველოს მიწები უნდა განაგონ მთელი საქართველოს მუშა ხალხის არჩეულმა კაცებმა და მთელი რუსეთის მიწებს უნდა უპატრონონ მთელი რუსეთის ხალხის მიერ არჩეულმა რწმუნებულებმა.

ამ გვარად თვითონ მიწის მუშა ხალხი პირადად ან რწმუნებულების შემწეობით გაუძღვება და მოაწყობს მიწის საქმეს. ასწერს, თუ სად რამდენი და როგორი მიწაა, რომელ თემს, სამამასახლისოს, მაზრას და გუბერნიას რამდენი სკირია სახნავი მიწა, საძოვარი თუ ტყე. გაანაწილებს მიწებს საჭიროების დაგვარად, უპატრონებს საზოგადო ქონებას, ეცდება და თვალყურს ადევნებს, რომ არავინ არ დაიჩაგროს და ყოველთვის ჰქონდეს მიწა იმას, ვისაც უნდა მიწის მუშაობა.

მუშა გლეხკაცობისათვის პირველი საჭიროება მიწაა და თვითონ გლეხობამ, მუშა ხალხმა უნდა მოაწყოს მიწის საქმე. დღევანდელი მთავრობის იმედი ნულარავის ექნება, ის ვერაფერს გააკეთებს და მას არც უნდა რაზე გააკეთოს ხალხისათვის. სახალხო საქმეს თვითონ ხალხმა უნდა მოჰკიდოს ხელი.

ხ ა ლ ხ ი.

ხალხი ლაჩარი, ხალხი მონა
მეზიზღებოდა ;
ხალხი, ვერ მცნობი თავის თავის,
მებრალეობდა
და ვკითხულობდი : „დადგებ დრო,
იგი განახლდეს ?
„შეიგნოს თვისი ძლიერება,
აღსდგეს, ამაღლდეს
და შეებრძოლოს მხნე, მედგარი,
მტარვალ-მჩაგვრელებს,
რომ ქედ მოხრილი, აღარ ღვრიდეს
სისხლისა მტრელებს ;

რომ მოიპოვოს სასურველი
თავისუფლება
და მოიშოროს სამუდამოდ
ტანჯვა-წვალება“ ?..

* *

ხმა იღუმალი, დადგებოა,
მეუბნებოდა ;
გულიც ამ ტკბილ წამს მოუთმენლად
ელოდებოდა,
და ჰა კიდევაც დადგა ეს დრო,
დრო სანატრელი,
როცა ჰქუხს ქვეყნად, თან საამო,
თან საშინელი
ხალხის ბრძოლის ხმა, თითქო თვით
ლეღავს, ღრიალებს (ზღვა
და თავსზარსა სცემს დაშინებულ
მჩაგვრელ-მტარვალებს !..
ხალხი მებრძოლი, ხალხი გმირი
სულს მინეტარებს ;
ხალხი შემგნები თავისს ძალის
მაფრთოვენ-მახარებს !..

დუჭუ შიგრაული

1906 წ.

გლეხის ჟიროლები

სათათბირო და ხალხი.

ჩვენ ყოველთვის იმ აზრისა ვიყავით, რომ სახელმწიფო სათათბირო ხალხს ვერც მიწას მისცემს და ვერც თავისუფლებას. ვერ მისცემს იმიტომ, რომ მთავრობა სათათბიროს კრიკაქი უდგა და ხელის განძრევის ნებას არ აძლევს.

„გლეხის“ პირველ ნომერში მე ეუბამე მკითხველებს მთავრობისა და სათათბიროს ბრძოლის ამბავი. მიწის შესახებ ორივეს დიდი კინკლაობა მოუვიდათ და მაშინ საქმე იმით გათავდა, რომ სათათბირომ კარგად გამოლანძღა მინისტრები და გაუშვა. იმის შემდეგ მთავრობა ისევ თავის გზას დაადგა, სახელმწიფო სათათბირო კი მიწის შესახებ კანონის შედგენას შეუდგა. ვინ იცის რამდენი სიტყვა დაიხარჯა ამ კანონზე, ვინ იცის კიდევ რამოდენას დახარჯავდენ, მაგრამ აღარ დასცალდათ: ხელმწიფემ სახელმწიფო სათათბირო დაითხოვა და ახალი არჩევნები დანიშნა.

რა მოხდა? რად დაითხოვა? რად გაუწყრა ჩვენი „გულკეთილი“ და „მოწყალე“ ხელმწიფე ხალხსა და იმის წარმომადგენლებს?

აი რა მოხდა და აი რად გაუწყრა „მამა“ ხემწიფე სათათბიროს:

ხალხის წარმომადგენლებმა რომ მიწაზე დაიწყეს ლაპარაკი, ერთმა ალთას გაიწია, მეორემ — ბალთას, მესამემ — მარჯენივ და მეოთხემ — მარცხენივ. მსხვილი მემამულეები აშობდნენ, მიწა კერძო საკუთრებაა და არავის ნება არ უნდა ჰქონდეს ძალით ჩამოართვას სხვას მიწაო. თუ გლეს მიწა აკლია, ციმბირში გადავასახლოთ და იქ იმოდენა მიწა მივცეთ, რამოდენიც მას სურდესო.

მეორე — „კადეტების“ პარტია, რომელიც უმთავრესად ვეკილებიდან, ექიმებიდან და პროფესორებისგან შესდგება, ასე აპირობდა მიწის საქმის მოგვარებას: ეკლესიებს, მონასტრებს და საუფლოსწულო მმართველობას (ეს მამული ხელმწიფესა და იმის ნათესავებს ეკუთვნის) მიწები უნდა ჩამოერთვას და გადაეცეს ხაზინას, რომელიც ამ მიწებს გლესებს დაურიგებს... თუ რომელიმე მემამულეს დიდი მამული აქვს და გლესებს მისი ყოველი უნდათ, მემამულეს ნება არ უნდა ჰქონდეს უარი უთხრას მას. ეს მამული იმ ფასად უნდა დაეთმოს გლესებს, რა ფასადაც დააფასებენ შუამავლები.

მესამე პარტია — შრომის ჯგუფი თხოულობდა ყველა მამულეების უფასოდ ჩამორთმევას. ეს მამულეები უნდა დაურიგდეს იმათ, ვინც მიწაზე მუშაობს და მიწით ცხოვრობს.

სამივე პარტია ერთმანეთს შეება. ატყდა ერთი ყაყანი და ვაი ვაგლახი. ბოლოს გამარჯვება „კადეტებს“ დარჩათ, რადგან ისინი ყველაზე მეტნი იყვნენ სათათბიროში. „კადეტები“ შესაფერ კანონის შედგენას შეუდგნენ, მაგრამ მთავრობამ დროზე უხელთა და პირში ბურთი ჩასჩარა.

რათ მოაქცა ესე მთავრობა? რა იყო „კადეტების“ კანონში სახიფათო? ბევრი არაფერი, მაგრამ მთავრობას მაინც პატარა ხიფათი მოელოდა. საქმე. იმაშია, რომ მთავრობის ყოველ წევრს, მეფიდან დაწყებული გუბერნატორამდის, ბლომა მამულეები აქვთ. „კადეტების“ კანონის ძალით ამ მემამულეებსა და

მათს ურიცხვ ნათესავებს მამულეები ჩამოერთმეოდათ „სამართლიან“ ფასად, იმათ კი ის უნდათ, რომ მიწაში ერთი ათად აიღონ. ეს კანონი მათთვის ხელსაყრელი არ იყო, ამიტომ ხრიკი მოსდეს სათათბიროს და დაკეტეს.

ორიოდე კვირის წინად მთავრობამ ნამდვილი პროვოკაცია ჩაიდინა. მან გამოუცხადა მთელ რუსეთის გლესებს, რომ სათათბიროს თქვენ ვერაფერს გიშველითო, სათათბიროს რომ მიწა მოგიმატოთ, თქვენთვის უარესი იქნება, რადგან გადასახადი მოგემატებათ და შემოსავალი კი-არაო; ამიტომ ფრთხილად იყავით და სათათბიროს ნურაფერს დაუჯერებთ, ჩვენ კი დღემდისაც თქვენთვის ვზრუნავით და დღეის იქითაც არ მოგაკლებთ ჩვენ ზრუნვასო. ასეთი სისულელე წამორომა მთავრობამ და ასე აპირობდა ხალხის მოტყუებას, მაგრამ წინ გადავლობა სათათბიროს და გამოაცხადა, რომ მთავრობამ კანონი დაარღვია და სახელმწიფო სათათბიროს საქმეში ჩაერიო.

მთავრობამ მართლა დაარღვია კანონი, რადგან ისეა შეჩვეული კანონის დარღვევასა და თვითნებობას, რომ უამისოდ ერთი დღეც არ შეუძლიან ცხოვრება.

ეს სათათბიროს, რასაკვირველია, იწყინა და მთავრობას სამაგიეროს გადახდა მოუნდომა. მან განიზრახა თავის მხრით გამოეცა მოწოდება და აეხსნა, რომ მთავრობა სტყუის და ხალხის მოტყუებას აპირობს. მაგრამ დაიწყოთ თუ არვე სათათბიროს ამ მოწოდების წერა, ხელმწიფემ აღარ აცალა და გამოაცხადა: სათათბიროს ხალხს აღელვებს, არაფერს აკეთებს და ამიტომ მას ვითხოვ და შეიდი თვის შემდეგ ახალ სათათბიროს მოვიწვევო.

ჯერ ერთი, რა უნდა ქნას ხალხმა შეიდი თვის განმავლობაში? მეორე: ვისი იმედით უნდა იყოს შეიდი თვეში და მესამე: უნდა მოუცადოს მეორე სათათბიროს, თუ სხვა გზას მიმართოს?

შეიდი თვის განმავლობაში მთავრობა კარგად მოასწრობს აუარებელ სოფლის დაწვას, დანგრევას, აუარებელ ხალხის დახვრეტას და ციხეში დაღობვას, აუარებელ უკანონობის ჩადენას და ხაზინის გაქურდვას. ხალხი ამ შეიდი თვეში უნდა გამოიცადოს და მისი ბედიც ამ შეიდი თვეში გადაწყდება:

ან სირცხვილი და უღელში ზებმა, ან სიკვდილი, ან გამარჯვება!

ან მუდმივი მომობა, ან მიწა და თავისუფლება!

ან ვაჟკაცური ბრძოლა და სახელის მოხვეჭა.

სხვა გზა არ არის: ვისაც რა გზა მოსწონს, ის გზა აირჩიოს.

ჩვენ დღემდის სულ იმას ველოდით, რომ ან ხელმწიფე მოგვცემს მიწას და თავისუფლებას, ან მინისტრები მოგვცემენ, ან სახელმწიფო სათათბირო. ველოდით და ვუყურებდით, მაგრამ ლოდინით თვალები დაგველია და ხსამშრალები დავრჩით: არც ხელმწიფემ მოგვცა რამე, არც მინისტრებმა და არც სათათბირომ. ის ხომ წინადაც ვიცოდით, რომ მთავრობა თუ წავგართმევდა რასმეს, თორემ მოცემით არას მოგვცემდა; მაგრამ ამ სათათბიროს რალას შეეჩერებოდა? ინგლისში, საფრანგეთში, გერმანიაში და სხვაგანაც დიდი ხანია რუსეთის სათათბიროზე ბევრად უკეთესი პარლამენტები არსებობს, მაგრამ დღემდის მათ ხალხისთვის არც მიწა მიუციათ და არც თავისუფლება. რუსეთის სათათბირო რალა წითელი კოჭი იყო, რომ ხალხისთვის მიეცა რამე!

არა, ჩვენ სათათბიროსაგან არაფერს არ უნდა მოველოდეთ. თუ რამე გვინდა და თუ რამე შეგვიძლიან, ჩვენივე ხელით უნდა ვიშოვოთ მიწაც და თავისუფლებაც. სხვას ტყუილად ნუ შეეჩერებოდათ ხელში, თორემ, ხომ იცით, სხვის იმედით დარჩენილი ყოველთვის მოტყუებული რჩება.

მაშ ასე: სახელმწიფო სათათბირო დაითხოვეს. ჩვენ არასდროს არ გვქონია სათათბიროს იმედი, ამიტომ მისმა დათხოვნამ სულაც არ შეგვაწუხა. ჩვენ მხოლოდ ჩვენ ნაცად ერთობისა და ძმობის იმედი გვქონდა და დღესაც ამ ერთობის იმედით ვცხოვრობთ. ჩვენ მხოლოდ ის ვიცით, რომ საბოლოო ბრძოლის დღე გვიახლოვდება და ამიტომ საბრძოლველად ვემზადებით; ჩვენ მხოლოდ ის ვიცით, რომ ჰაერში სისხლის სუნი ტრიალებს, საიდგანლაც ქახა-ქუხი ისმის და აღმოსავლეთი ცეცხლის ფერად შეიღება.

საცაა, მზე უნდა ამოვიდეს! დიად, უნდა

ამოვიდეს და ჩვენც მზად ვართ გაწმენდილნი, გასპეტაკებულნი და საბრძოლველად მომზადებულნი ამაყად დაეუხვდეთ სიკვდილს, რომელიც მოგვითმის მიწას და თავისუფლებას!

საცაა, მზე უნდა ამოვიდეს!

ქართლელი გლეხი.

ჯ ა რ ი

ამ ქამად თითქმის ყველა სახელმწიფოები თავიდან ფეხებამდის იარაღში სხედან. დიდი სახელმწიფოები ყველაზე მეტ ფულს ჯარზე ხარჯავენ. რუსეთი, საფრანგეთი, ინგლისი და გერმანია წელიწადში ათას ექვსას მილიონ მანეთს ანდომებენ ჯარის შენახვას. ამოდენა ფული რომ თოფებისა და ზარბაზნების გაკეთების მაგივრად ხალხის სწავლაზე და განათლებაზე დაეხარჯათ, დღეს ასეთი სიმწიფე, გაუნათლებლობა, სიღატაკე და უსამართლობა აღარ იქმნებოდა.

ხალხმა რომ ამოდენა ხარჯსა და ამოდენა ხალხის ტყუილ-უბრალოდ მოცდენას ველარ გაუძლო, ბოლოს ხმა ამოიღო და მოითხოვა მუდმივ ჯარის მოსპობა და მის მაგივრად მილიციის დაარსება.

ეგ კარგი საქმეა—იტყვის ზოგიერთი,— მაგრამ ერთი სახელმწიფო რომ მეორეს დაეცეს და აიკლოს? ჯერ ერთი, ერთ ხალხს მეორესთან გასაყოფი არაფერი აქვს და ჩხუბსაც არ დაუწყებს. ერთმანეთს მხოლოდ მდიდრები და მეფეები ეჩხუბებიან. ისინი უცხადებენ ხალხს, ამა და ამა ხელმწიფეს ომი გამოუცხადეთ და იომეთო. მეფე და მდიდრები შინ სხედან და ფუფუნებაში არიან, მშრომელი ხალხი კი თავის ცოლ-შვილს, ოჯახსა და სახლ-კარს ღვთის ანაბარად სტოვებს და ომში მიდის. იქ ის უბედური ან ბრძოლის ველზე კვდება, ან იკარგება სადმე, რნ იჭრება, ან ტყვედ უვარდება მტერს ხელში და ამ რიგად წვალობს და იტანჯება. შინ კი ამ დროს ცოლშვილი და დედა იმის მოლოდინში თვალუბს იბრმავებენ, დილიდან საღამომდის გზაზე უჭირავთ თვალი და ელიან: ან ეხლა მოვა ჩვენი მარჩენელი და ან ეხლაო. ელიან თავიანთ მაკოცხლებელს, მაგრამ ის აღარ ბრუნდება. არასდროს აღარ ბრუნდება! არის მთელ ქვეყანაზე ერ-

თი კვილი, წივილი, ტირილი და ვაი ვაგლახი. ერთს შვილი მოუკლეს, მეორეს—ძმა, მესამეს—მამა, მეოთხეს—ქმარი და მეხუთეს—მეგობარი და ძმა-ამხანაგი. რათა, რისთვის, რა დააშავა? ვის რა წაართვა, ან იმას ვინ რას ართმევდა, რომ ორ ერს ერთმანეთს მიუსვენენ ხოლმე და აქლექინებენ? მეომრებს ერთმანეთისთვის არაფერი დაუშავებიათ; იმათ საჩხუბარი არაფერი აქვთ, მაგრამ სამაგიეროდ საჩხუბარი აქვთ ორივე ქვეყნის მუქთახორა მდიდრებს, რომელთაც შექმნილი მილიონები არ ჰყოფნიან და ცდილობენ ერთმანეთს წაგლიჯონ რამე.

შარშანწინ იაპონიასა და რუსეთის ხელმწიფეებს ჩხუბი მოუვიდათ ჩინეთის მიწაზე. ეს მიწა არც იაპონიისა იყო და არც რუსეთისა, მაგრამ ორივემ დაბალი ღობე იპოვეს და მისი მოტაცება მოინდომეს. ატყდა ჩხუბი. ორივე ხელმწიფემ გამოუცხადა თავთავიანთ ხალხს: არიქა, ჩვენს სამშობლოს ხიფათი მოეღის და უშველეთო. რის სამშობლო! რის ხიფათი! მანჯურია არც რუსების სამშობლო იყო და არც იაპონელებისა. ის ქვეყანა ჩინელებს ეკუთვნოდა, მაგრამ რადგან ჩინეთი სუსტი სახელმწიფო იყო და ვერ მოახერხა სვავების მოგერება, ამიტომ განზე გადაგა და დაუწყო ყურება. წაეკიდენ ერთმანეთს რუსეთი და იაპონია. ორი წელიწადი იომეს, რამდენიმე ათასი მილიონი ზღვაში გადაყარეს, ერთი მილიონი ხალხი დახოცეს და მერე შერიგდენ. იაპონიამ რუსეთს აჯობა, მანჯურია წაართვა და დიდი ზარალი მიაცენა.

მერე? ხალხმა რა მოიგო? ვის რა დარჩა? მთელ რუსეთში და იაპონიაში რამდენიმე მილიონი დედა ატირდა, რამდენიმე მილიონი ქალი დაქვრივდა, რამდენიმე მილიონი ბავშვი დაობლდა და რამდენიმე მილიონი წვრილშვილი დაიშვა. რათა? ვისთვის? რისთვის? რუსეთმა და იაპონიამ რამდენიმე ათასი მილიონი მანეთი დახარჯეს ომზე. მერე საბრძანო მიიღეს ეს ფული? ხალხისგან, მშრომელ ხალხისგან, მშრომელ ხალხის ნაოფლარისგან და ნაშრომისგან. ვინ დაიხოცა, ვინ დაობლდა, ვინ ატირდა და ვინ დაიშვა ამ ომის დროს? უმეტესად ისევ მშრომელი ხალხი. მაგრამ რა მიიღო სამაგიეროთ ამ ხალხმა?

მიიღო აუარებელი ცრემლი, ტანჯვა, წვალემა, სიმშობილი და ვაი-ვაგლახი. მაშ ვინ მოიგო ომით, ვისთვის იყო საჭირო ამოდენა ხალხის გაუბედურება? ვისთვის და, ისევ მდიდრებისთვის, გენერლებისთვის, მთავრობისთვის და მუქთახორა გველაძუებისთვის. იაპონიის ომში მშრომელმა ხალხმა გაიმარჯვა და გამარჯვების ნაყოფი კი იაპონელ მდიდრებს დარჩათ. რუსეთი დამარცხდა, მაგრამ ვაჭრებსა და ქურდბაცაცა გენერლებს არაფერი წაუგიათ: ვაჭრები უფრო გამდიდრდნენ ომში, გენერლებმა კი ხალხის ფულით ჯიბეები გაიტენეს, ჩინ-მენდლები მიიღეს, სამშობლოში დაბრუნდნენ და ეხლა თავიანთ ძმებსა და მეზობლებს ამშვიდებენ. საცა სიმამაცე და ვაჟკაცობა იყო საჭირო, იქიდან ქულ გადაგლეჯილი მორბოდნენ და სირბილში ერთი მეორეს ეჯიბრებოდნენ; აქ კი უიარაღო, მართალ და დამშეულ ხალხზე ვაჟკაცობას იჩენენ და თავიანთივე ძმების დახოცვისთვის საჩუქრებს იღებენ.

ერთი მითხარით, სად არის აქ სამართალი? სად არის პატიოსნება და მამულიშვილობა?

სამართალი არ არის და ჩვენც ამას ვჩივით, ჩვენც ამიტომ ვყვირით და ვთხოვლობთ სამართალს.

ეპლა ვიკითხოთ, მთავრობას რომ ამოდენა ჯარი არ ჰყოლოდა, განა იაპონიას ომს გამოუცხადებდა? განა იმოდენა ხალხს დაახოცინებდა და დაამშევდა? განა ხალხის სამართლიან მოთხოვნილებაზე უარის თქმას გაბედავდა? განა სოფლებსა და ქალაქებს დასწვავდა, ააოხრებდა, აიკლებდა და ააწიოკებდა? განა ამოდენა ხალხს დახოცავდა და ციხეებში დაალობდა?

ვერა, ვერ იზამდა ამ საქმეს, რადგან მართლ ერთი მუქა მთავრობა როგორ მოახერხებდა თავის ხელით მთელ უზარმაზარ რუსეთის აკლებას! მთავრობა მხოლოდ ბრძანებას იძლევა, ჯარი კი ამ ბრძანებას ასრულებს და ათას უსამართლობას სჩადის. ჯარს არ ესმის, რომ ის ისევ თავის ძმებსა და დებს ხვრეტავს, ისევ თავის სახლ-კარს ანგრევს და თავის თავს თვითონ უთხრის სამარეს. ჯარი გაუნათლებელია, უვიცია და მთავრობაც განგებ ცდილობს ჯარი არ განათლდეს, თორემ შეგნე-

ბული ადამიანი როგორ ჩაიდნენ იმ სიმხეცეს, რომელიც ჯარმა ჩაიდნა! მთავრობა სარგებლობს ჯარის გაუნათლებლობით და ისე ატრიალებს ამ ქვეყანას, როგორც მას უნდა.

მაგრამ სანამ პავლე მოვიდა, პეტრეს ტყავი გააძრესო. სანამ ჯარი განათლდება, ხალხს თავისი დამართება. ამიტომ მუდმივი ჯარი უნდა მოისპოს.

ღიად, მუდმივი ჯარი უეჭველად უნდა მოისპოს, აუცილებლად უნდა მოისპოს, თორემ სანამ მუდმივი ჯარი არსებობს, შშრომელი ხალხი მუდმივ მონობაში იქმნება და თავს ვერ განთავისუფლებს. მუდმივ ჯარის მაგივრად უნდა დაარსდეს მილიცია. ყველა ახალგაზდა ისწავლის იარაღის ხმარებას რამდენიმე თვეში; მერე იარაღს მიიღებს და შინ დაბრუნდება. თუ მართლა მეორე სახელმწიფომ გაბედა და ამ ხალხის დაპყრობა მოინდომა, ყველა იარაღს აიღებს და თავის თავს დაიცავს. აი ეს არის მილიცია და მისი შემოღება ძალიან ადვილია. მაგრამ მილიციის შემოღება ძალიან ადვილია მაშინ, როცა ხალხი თვითონ იქნება თავის თავის ბატონი და პატრონი. ჯერჯერობით კი, სანამ ხალხი არ განთავისუფლებულა, ჩვენ უნდა მოვითხოვოთ სალდათისთვის სამსახურის ვადის შემოკლება; სალდათმა ოთხი და ხუთი წლის მაგივრად უნდა იმსახუროს ერთი ან ორი წელიწადი. ერთ წელიწადში ყველა მშვენივრად ისწავლის იარაღის ხმარებას.

გარდა ამისა, ჩვენ უნდა მოვითხოვოთ, რომ ყველამ თავის სამშობლოში იმსახუროს. ეხლა ქართველები ჩრდილოეთ რუსეთში მიჰყავთ. იქ ისინი ცივ ჰავას ვერ იტანენ და ავად ხდებიან, იხოცებიან. ჩვენ ვითხოვთ, რომ ქართველი საქართველოში დარჩეს, სომეხი — სომხეთში, თათარი — სათათრეთში და რუსი — რუსეთში.

ჩვენ ვთხოულობთ, რომ მოისპოს სალდათების უზომო ტანჯვა, შეურაცყოფა, მისი პიროვნების შელახვა და დამცირება. ამას ვთხოულობთ ეხლავე, დღესვე; ხოლო საზოგადოდ ჩვენ ვთხოულობთ მუდმივ ჯარის მოსპობას და სახალხო მილიციის შემოღებას.

მადლი.

შიო ჩიტაძის მოკვლა

4 მკათათვეს, საღამოს 8 საათზე ტფილისში კახაკებმა მხეცურად მოჰკლეს სათავად-ახნაურო გიმნაზიის ინსპექტორი შიო ჩიტაძე.

იმ საღამოს ვიღამაც ყუმბარა ესროლა და მძიმედ დასჭრა ტფილისის პოლიცემისტერი მარტინოვი, რომელიც ქართულ გიმნაზიის გვერდით მიდიოდა. კახაკებმა მაშინვე ალყა შემოარტყეს გიმნაზიას და თოფები დაუშინეს. ამ დროს გიმნაზიაში რამდენიმე მასწავლებელს კრება ჰქონდათ. კახაკები გიმნაზიაში შევირდნენ და მოჰკლეს გიმნაზიის გამგე შიო ჩიტაძე, დასჭრეს მასწავლებლები იუსტინე აბულაძე და ხარლამპი ღლონტი, ხოლო დანარჩენები დაატუსაღეს.

შიო ჩიტაძე ქართლელი გლეხი იყო. მისი დედამა ხელმოკლე ადამიანები იყვნენ, მაგრამ მაინც მოახერხეს და შიოს სწავლა მიაღებინეს. განსვენებული კარგა ხანს რუსეთში იყო მასწავლებლად, ხოლო შარშანწინ ტფილისში გადმოვიდა და ქართულ გიმნაზიის ინსპექტორობა მიიღო.

განსვენებული ერთი საუკეთესო მოღვაწე და მუშაკი იყო. ისეთი სასარგებლო საქმე არ მოიძებნებოდა, რომ შიოს მხურვალე მონაწილეობა არ მიეღო. რევოლუციონურ მოძრაობაში და ხალხის განთავისუფლების საქმეში მას უკანასკნელი ადგილი არ ეკირა და სულითა და გულით მიიწევედა თავისუფლებისა და სიმართლისაკენ.

შიო აგრეთვე მონაწილეობას იღებდა ქართულ და რუსულ მწერლობაში და მუდმივი თანამშრომელი იყო „შრომისა“, „ცნობის ფურცლისა“ და „ვოზროჟდენიისა“.

მისმა სიკვდილმა ქართველი საზოგადოება მწარედ დააღონა და ალაშფოთა იმ საზიზღარ მხეცების წინააღმდეგ, რომელთაც ასე უწყალოდ და უდროვოდ გამოასალმეს წუთი სოფელს ძვირფასი ამხანაგი და მებრძოლი.

დასაფლავებას აუარებელი ხალხი დაესწრო. გორელებმა, თელაველებმა და ქართლელმა გლეხობამ თავიანთი წარმომადგენლები გამოგზავნეს. მის კუბოს ამშვენებდა ორმოცდაათამდე გვირგვინი. სასაფლაოზე მრავალი

სიტყვა წარმოითქვა. ყველანი მოუწოდებდნ ხალხს, შევერთდეთ, ხელი ხელს მივცეთ და სამაგიერო გადაუხადოთ შიოს მკვლელებსაო.

ზიზღი და შურის ძიება მკვლელებს და საუკუნო ხსოვნა რეაქციის მხვევრბლს, ძვირფას შიო ჩიტადეს!

ამხანაგი.

სოფლის ბოგოლავი.

მამასხლისი და სხვა უფრო დიდი მოსკლეკ, რომ სოფლის მტერ-მოყვარეა, ეს ვეკლამ კარგად ვიცნობ. მკვრამ ერთი ვკითხოთ: მამასხლისი სოფელში ვის უფრო ემხრობა, ვის უფრო აწუხებს?

მამასხლისი, რასაკვირველია, ყოველთვის თათქმის მდიდრებს მხარეობდა, იმათ საიმოფნებს სტდილობს, იმატომ, რომ თათონაც ამ მდიდრებს წრეს ეკუთვნიან. იმათ ამხანაგი და მკობაბაია. აქნებ აკითხოთ, რათა ხდება ისე, რომ მდიდარს არხევენ მამასხლისად მომეტებულ ნაწილად? აი რად:

ვეკლა სოფელში საქმე ასეა მოწყობილი: სოფელს ბატონობს და ემტრონება რამდენიმე გლეხი, მკვრამ უნდა გლეხი კი არა, არამედ შეძლებული, ჯობილ განუქმეული, დედულ-მამულის მატონი, მევიარადა, იფლის სარკებლით მიმტეში. ეს შეძლებული გლეხებია; ასე, როგორც ჩვენში ეძინაინ—„მეტონისა სელსი“—განაგებს მთელ სოფლის ბედ-იბადას; სითაც უნდათ, სოფელს აქით უწამენ თავს. თათონ ძალიან ცოტას მუშაობენ, სამაგიეროთ სულ სხვისა ხელთ აკეთებენ საქმეს. ისინი სულ ამის სტდილობენ, რომ თავის მუშებს დმერთა გააცადონ, რაც ძარღვეში სისხლად უდგათ სულ თავიანთ საქმეში ჩადვრევიან. თუ ასე დასჯრული მუშა ხმის ამოღებს გაბედავს, და მინურად მბერობს მონათხვს ბატონ „მეტონის კაცს“, მშინ ეს ვაგობტონი ამის დაუმტეპონის, თუ რა ძალია უჭირავს ხელში. სიმუშაო ფასს აღარ მისცემს, ან სხვა რაიმე სრავს მოუდებს და დასხვარავს. წავიდე და უჩაფლან? მკვრამ სედ წავიდე? ვისთან იჩაფლან? ვერსადაც ვერ მიდის და ბოლოს ძალი-უჩაფურად ცხრება. მან კარგად იცის სოფლის ბობღების მოწყადე გულის ამბავი და ამატომაც მეტის მეტად ბევრს ატანს ამ „მეტონისკობის განს“: შეურაცხყოფისაც ბევრს თ-

მენენ, შეწუხებასაც, შიმშილსაც და სხვა განსტონსაც. რა ქნის სობრადო ღარბმა გლეხმა, თუ შეურაცხყოფა არ მოითმინოს! სვალეუ გაუჭირდება, ან იფული დასტორდება სსესსებლად, ან ჰური თობადე კადი და სხვასთან ვისთან მივა, თუ არა იმეუ „მეტონის კაცთან“? ჯერ უწეენ რატა არის, რა სარგებელს ათმევენ სრდმე, (თუმანი—თი ჰური, სიმი აბაზი, ჰურა —თი თსუთმეტად) და ნაწეენი რომ იფის, სომ ან სულ მანღურის ტემით გამოასტუმრებს, ან კადეკ სარგებელს და თავს განუანანსწორებს.

ამიტომაც განტორფებული გლეხი ბევრს დმტობებს ითმენს სქელ ჯობიან მოძმისაცან. ამის კარდა, თუ ბიჭია და სოფლის საქმეში იმის წინადადმდეკ ან ატევის, ან გააკეთებს რსმე! რატორ განტედავს! განტედავს და ვაი იმის დედის დმერთს! ტებილად დაძინებს ვეღარ ეღარსება. მიადებს ფესხედ მუგუზადს და სულ ასე აწამებს: განტედავს სხივარს და ასეც დანტემულს ფასს, ერთანდა და უჩივებს, სულ ნელ-ნელა გაწეალებს. აბა, რა ქნის, სედ წავიდე, როგორ დაუძვრეს კდნტეობადან ამხიარს აფთარს და სისხლის მსმელს წურეულან?

სარჯის განტედავსაც ეგრევეა. „მეტონისა“ სელსი თვითონ მუდამ ნაკლებს შეიწერს სრდმე, ღარბებს კი მეტს შეაწერს. მამასხლისი ღარბებს უეჭვლად გადასხდევიებს შეწერილს სარჯს. შეძლებულებს კი ზოგს უშედავთებს, ზოგს სშირად არც კი მოჭკითხავს სრდმე წლის ბოლოს შეუტანელს იფულს: დაწეენ სოფელს „ნელთმიკად“. წამოაღენ იგივე „მეტონისა სელსი“ და სულ ასლა ღარბებს განუწეალებენ განდასხდელად. ასე სტანჯავენ და ნაშრომ-ნადვანწ უჩივებს სობრადო სელსი—სოფლის ღარბის ნაწილს, ეს „მეტონისა“ ბობღლება.

მინდურის კათიბვა განდა, კარგსა და რიგობან ბელსის ბობღლება კასობავვენ; ვენსის მორწევის დროს თუ ვეკლასეად აღრე იმათ არ ერგოთ ჯერი, მთელი სოფელი ერთმანეთს ესლებს იმთი ვვირადისა და ღრიალისკობ.

სოფლის ერთობასეად საქმე ისე უნდა განაწეადეს, როგორც ბობღებს: ჭნებავთ. დაწარჩენებმა რომ ბევრად იფიარონ, თავი კანსტეპონ, ვერს განწეობენ. სშირად მინასავს, რომ ერთ მუვიარდა ბობღლას უკუღმართ სიტეკს განტმარჯვინა, თუმცა სელსი წინადადმდეკი ეთფილას, რათა? როგორ ხდება ეს ამბავი?

ისე სდება, რომ ბატონი მამსახლისი ამ ბო-
ბოლას მომხრეა. ბობოლას ინტერესი და მამს-
ახლისისა ერთმანეთს ეთანხმებან, ამიტომაც
ერთმანეთს მხარს უჭერენ.

ესღა, მე შვინა, თქვენ დაინახეთ, თუ რა
სახლსა სოფლის ბობოლები, ან ვის კაიერსკედ
სსედან და ვისა ოფელთაც აკვებებან.

აი, ამ ბობოლებს უნდა ფრთები შეეკრას,
ისინი უნდა სამართლიანობის გზას დაადგენ. თუ
არა და დაჩაგრულეს, მათგან შეწყუბუღეს ერ-
თად ერთი გზა და დაჩხენათ: უნდა შეერთდენ,
სული სულს მისცენ, ერთი ზირი შექვან და კრა-
ტაში ჩაუდგენ სოფლის ბობოლებს. დარბა და
დაჩაგრული გლეხი გაცალებათ უფრო მეტად სოფ-
ლად, ვიდრე ბობოლა. მამსახლს, დაჩაგრულები
რომ შეერთდენ, შეკავშირდენ და ერთი ზირი
დაიჭირონ ერთობაზედ, სოფელში, მიწდროში
თუ სცა იქმნება, უკუკვლად ისინი აჯობებენ თა-
ვასულებს.

მას ისევ და ისევ შეერთება! ერთობის ძალა
და მნიშვნელობა შეიკენათ, დარბა, დაჩაგრული
გლეხებო! შეიკენათ, რომ თუ ეგვანა ერთად
ამოქმედებთ, თქვენს გაჭირვებას შეამსუბუქებთ.
ესღა ცადგეცადეკ რომ სწრთ, ბობოლებიც და
სხვანაც ამიტომაც გხვდებან.

მოათხოვეთ ეფველთვის, ეგვლან და ეგუ-
ლასგან თქვენს ისეთავე ბატონისცემ, როგორც
შეჭიერას ადამიანს. ნუ დაქვანებთათ ცუდი-
უბრალთა ნურავის და ნუ მოუთმენთ უბრალთა
შეურაცხეთათაც, თორემ თუ ერთსუდა შეკვდა
ვინმე სურგსედ, მერე გაგინატანდეს და ბატო-
ნობა კა, სომ იტათ, ძალიან ტებიდა. მას, ბო-
ბოლებს კრატაში ჩაუდგეთ, მამსახლისსაც და
სხვაც ამანთს თქვენს შემწუხებულებსაც; მოსთხო-
ვეთ ადამიანური საქცაელი და სამართლიანა მოქ-
მედება.

გლეხი შვილი.

ჩვენებური ამბები

ქიზიყი (საკუთარ კორესპონდენტისაგან)
თამამად შეგვიძლიან ვთქვათ, რომ ქ. ტფი-
ლისიდან დაწყებული ქ. სიღნაღამდე, ფოს-
ტის გზით, საუკეთესო მამულები ეკუთვნის ხა-
ზინასა და თავადიშვილებს. შიგა და შიგ ბი-

უროკრატულ მთავრობას გადმოუსახლებია
ნემენცები, რუსები და გადაუცია მათთვის სა-
ცხოვრებლად საუკეთესო სახაზინო მამულები.
ჩვენი სოფლის გლეხობა კი დაუტოვებია უმა-
მულოდ გულ-ხელ დაკრფილი ტახვის თვალ-
ში მაცქერალი. ეს არის მიზეზი, რომ გლეხი
იძულებული ხდება, სხვის მამულზე იშრომოს
და თავის შრომის მეოთხედი მიართვას მამუ-
ლის პატრონს.

ასეთ უნუგეშო მდგომარეობაში იყო ჩა-
ვარდნილი შემდეგი სოფლები: ჩაილური, კა-
კაბეთი, ყანდაურა, შიბლიანი, ჯიმიოი, ქოლა-
ლო, არაშენი, მელაანი ტ ჩალაუბანი. ამ სოფ-
ლების გლეხები იხდიდნენ აქნობამდე მემამულე-
თა სასარგებლოდ მეოთხედს, მაგრამ შარშან,
როდესაც ჩვენ მხარესაც დაჰბერა თავისუფ-
ლების სიომ, ჩვენმა გლეხკაცობამაც გამოიღ-
ვიდა საღათას ძილისგან და მხნედ და თამამად
მისცა ბანი თავისუფლებისა და ერთობის სი-
მღერას.

ამ ერთობის შედეგი იყო, რომ ზემოხსე-
ნებულმა სოფლელებმა მთლად გადახნეს თა-
ვადიშვილების მამულები იმ პირობით კი, რომ
ერთი მეოთხედის ნაცვლად მამულის პატრო-
ნისთვის მიეცათ ერთი მეშვიდედი. ამ პირო-
ბაზედ იმ დროს მემამულეები დასთანხმდნენ,
მაგრამ, აი, მოახლოვდა მკის დრო და რეაქ-
ციის გაძლიერებით გათამამებული მემამულე-
ები აღარ კმარობენ ერთ მეშვიდედს და კვლავ
ვინდებურად თხოულობენ ერთ მეოთხედს.

ზემოხსენებულმა სოფლელებმა პირობისა-
მებრ ჯერ შეაძლიეს მემამულეებს ერთი მეშ-
ვიდედი, მაგრამ როცა დარწმუნდნენ, რომ
ისინი ჯერაც არ მორჯულებულან და ხსევ
აშლიათ საღერდელი ხალხის ყვლეფისა და
ბატონობისა, მოილაპარაკეს და მთელი თა-
ვიანთი ნახანავ-ნაშრომის მოსავალი დაუდეს
ურმებზე, მიიტანეს ყველამ თავთავის სოფლე-
ბში და უარი უთხრეს ერთ მეშვიდედზედაც.

მემამულეები გაბრაზდნენ, მივიდნენ მახ-
რის უფროსთან საჩივრელად და სთხოვეს ზე-
მოხსენებულ სოფლებში ეკუთვნილი ჩაყენება.
მაზრის უფროსიც დაჰპირდა და უნდა ყოველ
სოფელში ჩაყენოს ყაზახები.

ზოგიერთი მამულები, სადაც სოფლელებს
წინაღვე ჰქონდათ ნახანავები, თავადიშვილებმა

სხვებს გადასცეს იჯარით. მოიჯარადრენი დიდ მონაწილეობას იღებენ იმაში, რომ სოფლებში უსათუოთ ჩააყენონ ეკზეკუცია და კაზაკების დახმარებით ერთი მეოთხედით გაივსონ ისედაც ხალხის ოფლით გასუქებული ღიბი.

— მე კი ჩემი მეოთხედი ავიღო და თუნდ ქვა-ქვაზედაც ნუ დარჩებაო, — ამბობენ დღევანდელი შემამულეები და მოიჯარადრეები.

თომა მაღაროელი.

დ. ლაგოდები. 18 ივნისს ლაგოდებში იყო ტფ. გუბერნატორი. ლაგოდების მისავალთან, სადაც ახლა მოშენდა სოფელი „შრომა“, მას დაჰხვდნენ შრომელები თავიანთ ცოლშვილით და წარუდგინეს ქალაღი, რომლითაც აუწყეს შემდეგი: ჩვენ აქ ლაგოდებში ვცხოვრობთ ორმოცდაათ წლამდის. ჩვენ პირველათ დავიწყეთ თამბაქოს მოყვანა, რომელიც ხაზინას დიდ შემოსავალს აძლევს. მაგრამ, საუბედუროდ, ჩვენ დღემდის ერთი დესეტინა მიწაც კი არ მოგვეპოვება და იძულებულნი ვართ დიდ ფასად ვიქირაოთ მიწები და ისე ვიძუშაოთ. ამისათვის, ჩვენი სამაგალითო მხნეობა-გარჯილობის მიუხედავად, სილატაკეს ვერ დავახწივეთ თავი. ამ ოცდა ათის წლის წინად ლაგოდებელმა მუშა ხალხმა ვითხოვეთ მიწები: რუსებმაც, ქართველებმაც და სომხებმაც, მაგრამ რუსებს, ეხლანდელ ლაგოდების „პოსელენცებს“, მისცეს მიწები, ჩვენ-კი, „ტუხუმცებს“, არ მოგვცეს. ამ უკანმსკნელ ხუთ წელს ბევრჯერ მივმართეთ მთავრობას მიწებისთვის, მაგრამ მხოლოდ გვაპირდებოდნენ და ჩვენს გაპირვებას კი ბოლო არ ეღებოდა. ამ უკანასკნელს ორ წელს რამდენიმე პარტია გადმოსახლებულ რუსების კიდევ მოიყვანეს და დაასახლეს. შარშან ორი კაცი გავგზავნეთ ნამესტნიკთან, რომელიც დაგვპირდა, ყველაფრით დაგაკმაყოფილებოდა. აგრეთვე დაგვპირდა სახელმწიფო ქონებათა მმართველი ზელენინი. ამ ამბით გახარებულნი შევეუდქეთ სოფლის მოშენებას იმ ადგილზე, რომელიც 1902 წლიდან გვქონდა დაპირებული. გავჩხეთ უვარგისი შეშის ტყე, ავაესეთ ხეები, გავიყვანეთ გზები და ეხლა ჯერჯერობით ოთხმოც კომლამდის (ას-ოც კომლიდან) დავსახლდით. მაგრამ ჯერ ეს ალაგი არ დაუმტკიცებიათ ოფიციალურად ჩვენზე. გარდა ამისა, ჯერ სახნავი მიწა არა მოუციათ რა.

ამნაირად, იმ დროს, როდესაც ჩვენს მეზობელ გადმოსახლებულ რუსებს კომლზე ოცდა ერთი დესეტინა აქვთ, ხოლო ახალ მოსულ რუსებს თვითო მამაკაცზე ხუთი დესეტინა, ჩვენ არა გვაბადია რა და იძულებულნი ვართ მათგან ვიქირაოთ დესეტინა ორ-სამ თუმნად, ვიქირაოთ ის მიწები, რომელიც ჩვენივე გატეხილია და უღერ ტყეებისაგან სახნავად ნაქცევია. ქართველებმა ისიც დაუმატეს, რომ ჩვენ არა გვშურს რუსებისათვის მიწა, მაგრამ უსამართლობაა, როცა იმათ აძლევთ და ჩვენ კი ასე ვცტოვებთო. გუბერნატორი დაპირდა დახმარებას, მაგრამ ასარულებს თუ არა დანაპირს, ალაჰმა უწყის. („შრ“.)

შიო ჩიტაძის ვარდაცვალების გამო

მეტეხის ციხიდან ტუსაღები იწერებიან: „ჩვენ, მეტეხის ციხის ტუსაღები, გულით და სულით აღშფოთებულნი ვართ იმ საზიზღარი მტარვალობით, რომლის მსხვერპლი გახდა ყოველად უდანაშაულო და პაციოსანი საზოგადოებრივი მუშაკი და პედაგოგი შიო ჩიტაძე. გულითად მწუხარებას ვაცხადებთ და უკანასკნელ საღამს უძღვნით ჩვენი ბნელი, ნესტიანი და აშმორებული საკნებიდან თვითნებობისა და ავაზაკობის მსხვერპლს შიო ჩიტაძეს. გულითად თანაგრძნობას უცხადებთ განსვენებულის ცოლშვილს და დაობლებულ მის ამხანაგებს და მოუწოდებთ მათ: ფიცი დასდონ განსვენებულის საფლავზე, რომ გაორკეცებული ენერგიით, უფრო მედგრათ იბრძოლონ გამეფებულ თვითნებობისა, ძალმომრეობისა და ავაზაკობის დასამხობათ და ბრწყინვალე მომავლის გასამარჯვებლათ, რისთვისაც ასე მხნეთ და დაუღალავათ იბრძოდა განსვენებული შიო. მათ კი, ვისი ავაზაკობის მსხვერპლიც შეიქმნა განსვენებული შიო, უცხადებთ ჩვენს ზიზღსა და აღშფოთებას. ამასთანავე ღრმად ვწუხვართ, რომ იმავ თვითნებობისა და ავაზაკობის მიზეზით ჩვენ, უდანაშაულოთ დამწყვედეულთ მეტეხის ციხეში, არ შეგვიძლია დავესწროთ შიოს ცხედარის გამოსვენებას და დაკრძალვას და მით უკანასკნელი პატავი ვცეთ ჩვენთვის ძვირფასს და დაუვიწყარ შიოს.

ამხანაგების მონღობილებით: თეოფანე ქუიონია, კლა ნემსაძე და აქესენტი კორიუაძე.

სახ. სათათბიროში გაგზავნილი დებუშები
თავმჯდომარეს მურომცევს, დეპუტატებს ბარათაშვილს და ჟორდანიას.

ჩვენ ტფილისელრ ქალები, ეროვნების განუ-
რჩევლად, მწარე ცრემლს ვაფრქვევთ მხეცუ-
რად მოკლულ საუკეთესო ადამიანის და საზო-
გადო მოღვაწის შიო ჩიტაძის ვგამზე და ვაცხა-
დებთ ჩვენ ღრმა ზიზღს უდანაშაულო ადამია-
ნის მოკვლისა და გიმნაზიის მასწავლებელთა
დაქრის გამო, იმ მასწავლებელითა, რომელნიც
შეიკრიბენ მშვიდობიან საქმისთვის — თავი-
ანთ საჭიროებათა განსახილველად. მოვითხოვთ
დაუყოვნებლად სასტიკ გამოძიებას, მკვლელ-
თა და ამწიოკებელთა აღმოჩენას და სამართალ-
ში მიცემას. ჩვენ უფლება გვაქვს მოვთხოვოთ
სახელმწიფო სათათბიროს ჩვენის შვილების,
ძმების, მამების და დედების დაცვა ისეთ ბოროტ-
მოქმედებისაგან, რომელსაც სჩადიან შურის
მძიებელ და გაბოროტებულ მთავრობის აგე-
ბები, იმ მთავრობისა, რომელიც მხად არის
თავისუფლების დასახშობად მთელი ქვეყანა
სისხლით მორწყოს.

ხელს აწერს ნ.ნ. ქალი

დეპუტატს ბარათაშვილს და ბაზ.

„მიხლ“-ის რედაქციას.

მოვალეობად ვრაცხთ შეგატყობინოთ უდა-
ნაშაულო პირთა ავაზაკური მოკვლა და დაქ-
რა. 4 ივლისს ვილაცყები მორგებულის გასა-
ლებით შევიდენ სათავად-აზნაურო გიმნაზიის
ერთ კარიელ დარბაზში და იქიდან ყუმბარა
ესროლეს ქუჩაზე მიმავალ პოლიციეისტერს.
იმავე წუთს გიმნაზიას ვარს შემოვრტყენ ყაზა-
ხები, სტრაჟნიკები და პოლიცია; ჯერ ფანჯ-
რებსა და კედლებს დაუშინეს თოფები და მერე
შენობაში შეცვივდენ. იქ ამ დროს იწყებოდა
მასწავლებელთა თათბირი. ყაზახებმა და სტრაჟ-
ნიკებმა თოფით მოჰკლეს გიმნაზიის დირექტო-
რი ჩიტაძე მის ბინაზე და შემდეგ მძიმედ დასკ-
რეს ხ. ლლონტი, იუსტინე აბულაძე და ჩიტა-
ძის ნათესავი მესხიშვილი. მძიმედ დაქრილი
ლლონტი ამასთანავე ძლიერ ნაცემია, დანარ-
ჩენი მასწავლებლები რაღაც სასწაულით გადარ-
ჩენ. გიმნაზიის მთელი შენობა, ოთახები და
მოწყობილობა საშინლად აკლებულია. სტოლე-
ბი, სკამები, შკაფები დამტვრეული, წიგნები
დახეული, სხვა და სხვა კოლექციები განად-

გურებული. აკლებულია აგრეთვე ფიზიკური
კაბინეტი, სადაც თითქმის ყველა ინსტრუმენ-
ტი და იარაღი დამტვრეულია. მოკლულ დირექ-
ტორისა, ეკონომისა და სხვა საცხოვრებელ
ბინებიდან ყველაფერი წაღებულია ან აოხრე-
ბული. მოკლულ ჩიტაძისთვის წაურთმევიათ
ოქროს საათი, ბეჭედი და ფული. აწიოკების
სურათი აუწერელია. ბარბაროსულად მოკ-
ლულ ჩიტაძესა და მის დაქრილ ამხანაგთ საერ-
თო არაფერი აქვთ ყუმბარის გადასროლასთან;
ამის ჩამდენნი მიიმალენ, მიუხედავად ამისა
დაქრილი ლლონტი ახლაც დაპატიმრებულია
კომენდატის სამმართველოში, სხვა დაქრილები
სამხედრო საავადმყოფოში არიან და მათთან
არავის უშვებენ. პოლიციას განზრახვა აქვს
დაზარალებულთ მოახვიოს თავზე ყოველივე.
მთელი საზოგადოება აღელვებულია, თხოუ-
ლობს მიუდგომელს გამოძიებასა და დაშნაშვე-
თა პასუხის გებაში მიცემას. გააცანით სათათ-
ბიროს ეს აღმაშფოთებელი ავაზაკობა. დედა,
კოლი და შვილები გაგყვებული არიან უზო-
მო სიმწარისაგან. ჩვენც მისი ამხანაგები, ღრმად
ვწუხვართ ქართველ საზოგადოების სასარგებ-
ლო წევრის და ჩვენის გახეთის ნიკიერ თანამ-
შრომლის დაკარგვას.

«შრომის» რედაქცია.

დებუშა გაუგზავნა მურომცევს და ბარათა-
თაშვილს აგრეთვე ქართულ გიმნაზიის გამგე
კომიტეტმა.

გენ. ალიხანოვის ანდერძი

გენ. ალიხანოვმა ჩვენში დიდი „სახელი“
გაითქვა. იშვიათათ თუ იმას ყოველ დღე არ
ახსენებდენ არა თუ ჩვენში, არამედ თვალ-
უწვდენელ რუსეთის სხვა-და-სხვა კუთხეებშიაც
კი. იმის „სახელი“ ჯერ კიდევ დიდხანს დარ-
ჩება. მან ააოხრა და გაანადგურა მთელი გუ-
ბერნია, მან აიკლო და ცეცხლსა და მახვილს
მისცა მილიონ ხალხის სარჩო-საბადებელი და
სიცოცხლე, მთელ გუბერნიაში მას ერთი ცი-
და ადგილიც არ დარჩენია, სადაც არ აეტი-
რებოდა და არ შეემარწუნებოდა საბრალო
მცხოვრებლები. მაგრამ მე ვცდები: მას დარ-
ჩა ერთი ასეთი ადგილი. ეს არის სვანეთი.
ალიხანოვი ზამთარში „მოღვაწეობდა“ და ამ
დროს სვანეთში გადასვლა და ჯარების გადა-
ყვანა შეუძლებელი იყო, მაგრამ იმას არ და-

უვიწყია სვანეთი. თუმც მას აღარ დააცალეს ქუთაისის გუბერნიაში ყოფნა, მაგრამ სამაგიეროთ თავის მემკვიდრეს დაუტოვა თავისი ანდერძი: სვანეთსაც ის დღე დააყენე, რაც გუბერნიის სხვა კუთხეებს მე დავმართეო. და აი დღეს, როცა სვანეთში სრული სიწყნარეა და ხალხი დამშვიდებულია, გენ. იაზიკოვს იქ დიდ-ძალი ჯარი გაუგზავნია კახაკებით და სამთო ზარბაზნებით. რა უნდა ჰქონდეს მიზნათ ასეთ ვალაშქრებას? ვინც მთავრობის პოლიტიკას იცნობს, იმისთვის ეს ადვილი გამოსაცნობია: იაზიკოვი სვანეთს აკლებას და აოხრებას უპირობს. („ახ. ცხ.“).

ქუთაისის ციხე. ქუთაისის ციხეში ტუსალებს შიმშილობა გამოუცხადებიათ. მიზეზი ის ყოფილა, რომ ტუსალი ბენია ჩხიკვიშვილი 4 ივლისს ციხიდან სამხედრო ჰაუბტაგტში გადაუყვანიათ, რადგან ციხეში ტუსალების შორის პროპაგანდის გაწევა დაუბრალებიათ. ტუსალებს მოუთხოვიათ ჩხიკვიშვილის უკან დაბრუნება.

მკვლევლობა. 4 ივლისს კიათურის რკინის გზის შტოზე, საღიეთის სადგურზე, ვიღაც უცნობს რევოლვერის ხუთი ტყვიით მოუკლავს შორაპნის დეპოს მემანქანე ტერ-არუთინოვი, რომელიც საქონლის მატარებლით კიათურისკენ მიდიოდა თურმე. უცნობი მიმალულა. ტერ-არუთინოვის გვამი შორაპანში გამოუგზავნიათ, მაგრამ მას არც ერთი მოსამსახურე არ დახვედრია. ტერ-არუთინოვი წინათ „რევოლიუციონერი“ ყოფილა, ხოლო ამ უკანასკნელ დროში ძალიან გამოცვლილა.

გადასახადები

თფილისის გუბერნიის სხვა და სხვა მაზრებიდან მრავალი შუამდგომლობა მოსდის თურმე კავკასიის უმაღლეს მთავრობას სახელმწიფო, საერობო და სხვა საზოგადო გარდასახადების საქმეების მოწესრიგების შესახებ. გლეხები სთხოვენ მთავრობას, ან სრულიად ეპატიოთ მათზე დარჩენილი ძველი „ნედლიმკები“, ან კიდევ სხვა უფრო ხელსაყრელ დროისთვის გადასდოს მათი გადახდა. გლეხები იმასაც კი აცხადებენ, რომ უკანასკნელ სამი წლის განმავლობაში ქონებრივად ძალზე დასუსტებული ვართ და ამისთანა არეულ

დროში არავითარი სახსარი არ გვაქვს ძველი გადასახადები შემოვიტანოთო. ამ უამად მთავრობა ადგენს სიებს იმ სოფლებისას, რომლებიც ძალიან დაზარალებულან და უნდა თურმე მათ ცოტა შეღავათი მისცეს გადასახადების დაკლებაში.

გლეხები სახაზინო მიწებს თხოულობენ

ბორჩალოს მაზრის სოფლებს: ვარტაბლოურის, ლიჩკაღზორის, კამიშლოს, ბაშკოის და ოზის გლეხებს შუამდგომლობა აღუძრავთ მთავრობის წინაშე, რომ სახელმწიფო სახნავ-სათესი და საბაღახო ადგილები მიეცეთ იჯარით. მაგრამ მთავრობას უარი უთქვამს მათთვის მიწების მიცემაზე.

გლეხები სესხს თხოულობენ

თელავის მაზრის, სოფელ შაშინის გლეხები ძალზე დაზარალებულან სეტყვით. მათი საუკეთესო ბაღები და ნათესები სეტყვას ერთიანად გაუნადგურებია. ეხლა ხან მათ შუამდგომლობა აღუძრავთ უმაღლეს მთავრობის წინაშე, რომ სესხათ მიეცეთ ხაზინიდან ოთხი ათასი მანეთი რამდენიმე წლის ვადით.

მოხისელების თხოვნა

ამას წინად გორის მაზრის, სოფელ მოხისის გლეხებს შუამდგომლობა აღუძრავთ მთავრობის წინაშე, რომ სოფლების მოხელეების და სსსოფლო კანცელარიების შესანახი ხარჯების მოკრება სხვა დროისთვის გადაიდოს, რადგან სახელმწიფო და საერობო გადასახადების გადახდაც ძალზე გვიკირსო.

ახალი „რეფორმა“

ამ ერთი წლის წინად გუბერნატორის განკარგულებით დუშეთის მაზრის სოფლები დაყოფილ იქმნა წვრილ საზოგადოებათ და ახალი სამამასახლისო დაარსდა თითქმის თვითეულ სოფელში, ან კიდევ ორი-სამი პატარა სოფელი ცალკე საზოგადოებად გამოჰყვეს. ეხლა იქაურ უფროსს მავნებლად უცვნია გლეხებისთვის ახალ სამამასახლისოებების დაწესება და შუამდგომლობა აღუძრავს უმაღლეს მთავრობის წინაშე, რომ ისევ ძველი წესი იქნეს შემოდებული და უწინდებურად რამდენიმე სოფლიდან ერთი სამამასახლისო შესდგესო. ასეთ შუამდგომლობას ეხლანდელი უფროსი იმით ასაბუთებს, რომ

გლახებს აღარ შეუძლიათ ამდენი სასოფლო-კანცელარიების და სოფლების მოხელეების შენახვაო. უმაღლეს მთავრობას თურმე განზრახვა აქვს ისევ ძველი წესები შემოიღოს დუშეთის მაზრის სოფლებში.

რ უ ს ე თ ი

გლახების მოძრაობა.

ნოვგოროდის გუბერნიაში, ჩერეპოვეცის მაზრაში აგრარული მოძრაობა დაიწყო. 21 ივნისს შეკრებილან გლახები და მემამულეების სათიბები დაუსაკრებიათ და დაუყვიათ. მათ ურიადნიკისა და სტრაჟნიკების გაფრთხილებისთვის ყურადღება არ მიუქცევიათ და 80 დესეტინა მოუთიბავთ. როცა ვერაფერს გახდა ურიადნიკი, ძალას მიმართა. უიარაღო გლახებს დაერივნენ სტრაჟნიკები და ჩეხა დაუწყეს.

სარატოვის გუბერნიაში გაფიცვები თან დათან ვრცელდება. სოფლის საზოგადოებები განაჩენს ადგენენ, რომლითაც გლახებს ნებას არ აძლევენ მემამულეებთან იმუშაონ.

ნიკოლაევის მაზრაში გლახები უარს ამბობენ გადასახადის გადახდაზე. 21 ივნისს ურჩ სოფელში მოსულა ბლალაჩინი, შეუკრებია გლახები და უთქვამს: ნუ ჯიუტობთ, თორემ უარესი დღე დაგადგებათ, ყაზახებს მოვისვენენ და ავიკლებნო. — „შენ ის გვითხარი, მღვდელი, როგორ ვაეჩინოთ ფული; ისედაც შიმშილით ვიხოცებით და გადასახადი საიდან გადავიხადოთ“, უთქვამთ გლახებს და ხუცესი ხელცარელი დაბრუნებულა სახლში.

ალაგ-ალაგ აგრარული მოძრაობა ნელ-ნელა სცხრება. მაგალითად, ბალტიის მხარეში ეხლა გაცხარებული მუშაობაა და გლახობა მშვიდდება. ბალტიის გენერალ-გუბერნატორი იუწყება, რომ ეს სიჩუმე მხოლოდ დროებითია, რადგან გლახობისთვის საჭიროა მუშაობის დასრულება. მერე კი, ეჭვი არ არის, მოძრაობა ხელ-ახლად დაიწყებაო. გენერალ-გუბერნატორის სიტყვით, ლატიშები უკანასკნელ წლების რევოლუციონურ მოძრაობაში ძლიერ გამოიკადნენო.

რუსეთშიაც დამსჯელ რაზმების გავლენით ზოგჯერ დროებით მიჩუმდებიან ხოლმე გლახე-

ბი. მაგრამ მერე ისევ ხელ-ახლად იწყობენ მოძრაობას. მემამულეებს იქამდე გაუჭირდათ საქმე, რომ მამულეებს უპატრონოდ სტოვებენ და გარბიან.

ყაზანის გუბერნიაში გლახებს საბატონო ტყეების გაჩეხისა და საბალახოების გათიბვის გარდა საუფლისწულო მამულეებისათვისაც მიუყვიათ ხელი.

სიმფეროპოლში მემამულენი ძალზე შეშინებულნი არიან იმით, რომ გლახებს მიაქვთ მთელი მოსავალი და მხოლოდ მეათედს აძლევენ მემამულეებს.

ვილნოს გუბერნიაში ნარიშკინის მამულში მოურავი მოუკლავთ. უფროსი მოურავი დარაჯებით დადის.

სუჯის მაზრაში გლახებისათვის ძლიერ უცემნიათ დრაგუნებს.

გლახებმა მიტინგები გაახშირეს. თითქმის ყველგან იმართება ეხლა მიტინგები.

ბობროვის მაზრაში დიდი მოძრაობაა. გლახებმა გადასწვეს დიდი მამული და სამეურნეო იარაღი. ქონება გაიტაცეს.

ორიოლის გუბერნიაში მემამულის კანტორა აიკლეს და დახიეს წიგნები.

ჩერკასის მახლობლად, ს. კამენკაში გლახებს შეტაკება მოუხდათ ჯართან. დაჭრილია 5 სალდათი და 16 გლახი.

ყველაზე ძლიერი და შეგნებული მოძრაობა ხომ სარატოვის გუბერნიაშია, მაგრამ სარატოვის გუბერნიას არც რიაზანისა ჩამორჩა. იქ გლახებმა მუშაობას ხელი არ მიჰყვეს, ვიდრე ახალ პირობით არ შეეკვრნენ მემამულეებს. მაგრამ, ეტყობა, ამანაც ვერ მოარიგა გლახები და მემამულენი. შემდეგ მოძრაობა გაფიცვებით გამოიხატა. გლახები ყრილობებზედ იკრიბებოდნენ, ადგენდნენ მოთხოვნებს და მემამულეებთან მიდიოდნენ. მუშების მოხსნა იშვიათად უხდებოდათ, იქ არიან ვანუწყვეტლივ პოლიციის მოხელენი და ეძებენ მოთავეებს, მაგრამ ესენიც ვერას გახდნენ და მათ დასახმარებლად გამოჰგზავნენ ყაზახები, ბოქაულები და მერე თვით გუბერნატორიც მივიდა. ბევრია დაპატიმრებული. სადაც ჯარი აჯანყდა, მთავრობამ, რასაკვირველია, თათისებური ზომები იხმარა და მოძრაობაც მიყუჩდა. ეხლა მთავრობას უნდა ამ მიყუჩებით ი'არგე-

ბლოს და გარვეოლიუციონერებული ჯარი ხელახლა „გააპატრიოტოს“. ამისათვის პროპაგანდას შეუდგენ და „რუს ხალხთა კავშირის“ ქალაქებს არიგებენ.

მოდრაობა ჯარში

— 30 ივნისს ლიუბეცკი პოლკის 39 საპიორი დაატყვევეს. საპიორებმა მოითხოვეს ამხანაგების განთავისუფლება; წააქციეს აფიცერი და იარაღი აპყარეს. გამოიწვიეს ქვეითა ჯარის კაცების რაზმი და 45 კაცი კიდევ დაატყვევეს. ჯარი ძალიან აღელვებულია.

— 30 ივნისს ქ. კრონშტადში ყველა მატროსებს ერთხმად უარი უთქვამთ ამას წინად მოკლულ ადმირალ ჩუხნინის პანაშვიდზე დასწრებაზე.

— ტალღა ჯარის მოძრაობისა არა ჩერდება. როგორც „დვ. ვ.“-ს ატყობინებენ, 28 ივნისს „პანტელეიმონისა“ და „ჩესმის“ გემებზე ზღვაში კერჩის მახლობლად დიდი არეულობა მოხდა.

— მოძრაობის ტალღა ასხაბადსაც მოჰხვდა. იქ ერთი პოლკი აღელდა. სალდათებმა მოისურვეს აფიცრების დათხოვა და ახალ უფროსების არჩევა. ამ მოძრაობამ რკინის გზის მუშებზეც ააღელვა და ადმინისტრაციამ სანდო ბატალიონი გაიყვანა მემამბოხეთა წინააღმდეგ. მაგრამ ამითაც არა გამოვიდა რა. სალდათები მხოლოდ 18 ივნისს დამშვიდნენ.

— ტამბოვში არეულობა ასე დაწყებულა: 3 სალდათი დაპატიმრეს რაღაცა საქმის გამო, მაგრამ, როდესაც აფიცრმა თავის სალდათებთან ერთად ამათი წაყვანა დააპირა, სალდათებმა უარი განაცხადეს. აფიცერი იძულებული იყო თვითონ წასულიყო სხვა სალდათების მოსაყვანად, რადგან არავინ არ გაეგზავნა. მობრუნდა თუ არა აფიცერი, სალდათები და დაპატიმრებულნი დაიშალნენ, დაბრუნდნენ ყაზარმებში და კრება გამართეს. იქ მივიდა მესამე დივიზიონიც, რომელსაც გაეგო ამხანაგების დაქერის ამბავი. ნახევარ საათის შემდეგ მივიდნენ ყაზახები და ნეჟნის პოლკი. როდესაც უფროსებმა სროლა უბრძანეს, ნეჟნის პოლკმა იერიში მიიტანა მემამბოხებზე. ყაზახები-კი ადგილიდან არ დაიძრნენ. ნეჟნელები გაიქცნენ. როდესაც აფიცრმა მეორედ უბრძანა სროლა, სალდათებმა ჰაერში გაისროლეს. მათი

უფროსი გულ-განგმირული იქვე დაეცა. სროლის დროს ყაზახები თხრილში იყვნენ ჩასაფრებულნი და თოფს ისროდნენ. არავინ არ იცის, ვის ესროდნენ ყაზახები. ახლად მისულმა სუმის პოლკმა „დაამშვიდა“ მემამბოხენი.

ქრისტე ამ ქვეყნად

(ფანტაზია ცანისს)

ერთხელ პოლკავის გუბერნატორმა სთქვა: ქრისტე რომ ხელმოგრედ ჩამოვიდეს ამ ქვეყანაზე, შეიძლება მე თვითონ დავატუსალო.

... და ჩამოვიდა ქრისტე დედამაცაზე და დაინახა ღმრთისუფლეთი ცეცხლის ღლი. სოფელს ცეცხლი ეკადა. სის სსსლება მსსსსლებსისავით ზრდასლებდენ. მკლე ტანისამოსში გამოწეობადი და იარაღ სსსმული კაცები მუგუხლებს ქეთ-იქით ფანტავდენ, სოლო გადაჩენად სსსლებს ზეკას სსსმდენ და ცეცხლს უკადებდენ.

ნსეკვარ ვერსის საშორესე დედაკაცები და ბავშვები თავლასე ისინდენ და ცეცხლ წაკადებულ სოფელს უეურებდენ. ტანზე ცხვრის ტუფის ნსფლეთება ეცვათ, ფესება ჩვრებთ ჰქონდათ შესეულო. შავშეები შამშაღისგან და სიცივისგან წუნარად ტიროდენ, დედაკაცები კი ჩუმად იუკენ. მამაკაცები-რამდენიმე მოსუცის კარდა-არსად ჩანდენ.

ქრისტე სლო მივიდა და ჰკითხს:

- ეს თქვენი სოფელი იწვის?
- წინად ჩვენი იყო, ესლ კი ეშმაკისაა.— მაუკო დედაკაცმა.
- სლ არან თქვენი ქმრები? — ჰკითხს ქრისტემ.
- დსოცეს! — მიუგო ერთმა დედაკაცმა და მწარე ქვათინი აშოუშვა.
- გაიქცენ! — უთხრა მეორემ.

ერთი მუჭა მამაკაცებში ქრისტემ დაინახა ორი კაცი, რომელთაც ისეთივე ტანისამოსი ეცვათ, რთგორიც იმათ, რთმელნიც სოფელს სწავადენ. ერთს ფესა არ ჰქონდა, მეორეს კი სელის მავიურად ცარულა სსსლო ეკადა.

- სლ დგკტრეს სელ-ფესა? — ჰკითხს ქრისტემ.
- თში. — მიუგოს დგკრადებმა.
- ვისთან? აკერ ამთთან სომ არა, რთმელნიც თქვენ სსსლებს სწავადენ?
- არა. ეგენი ჩვენი ძმები არან. წინად ჩვენთან ერთად იბრძოდენ.

ქრისტიე შეკრთა და სთქვა:—რათ გეჭკვინებ
კერე? რა დააშავეთ? აქნება მათსე ძლა ისმარეთ!
კერე არ შეიძლება. თქვენ უნდა დაგებოქნათ მათ
წინაშე და ხეწნით მოგვრბილათ მათი გული.

— ხვენი გტირდით და ვემუდარებოდით. —
მიუგო ერთმა დედაკაცმა. — ისინი კი მანტ მათ-
რასხებთ გვტყვიან.

— შე წავად და შეგხევევით. — სთქვა ქრის-
ტიემ, მაგრამ სწორედ ამ დროს შეიარაღებული
მხედრები წაადგენ თავსე.

— დაიხრქეთ! — დაიფიქრა ბელადმა და ბრბოც
ბდავილით მუხლის თავსეზე დაეცა.

— თქვენ კი, ზირუტყვიებო! — დაიწყო ბელად-
მა. — უფროსი ბელადი თხოულობს, რომ თქვენ
წინამდლოები გასრეთ, თორემ ესლავე ეგვლას
დაგხვრეტავთ!

მხედრებმა თხოუთმეტი კაცო კამარჩიკეს და
მთრახმების ტყით თავიანთ ბანაკისკენ გარეკეს,
ქრისტიეც მათ შორის მოხვევა.

მხედრები უკან მისდევდენ ზეტომრებს და მთ-
რახმებს სტყვიან. და ქრისტიეც მათ შორის იყო.

მხედრებმა მათ ტანისმოსო შემთხიანეს, თოფლ-
სე დაწვიანეს და ტყმა დაწვიანეს. და ქრისტიეც მათ
შორის იყო. ის ეგვლასე ახლავდა მოსჩანდა,
ამიტომ მას ეგვლასე ბევრს სტყვიან.

და შედდა ქრისტიემ უფალს: „უფალო, უფა-
ლო, რად გამოგზავნე აქ?“ — და როგორც უწინ,
ფარსეგული შემოეყარა.

* *

ქრისტიემ განგრობო გზა. წინ შეხვდა დიდი
ქალაქი, რომელსაც ეტობოდდა, რომ აქ წინა დღეს
ბრძოლა უნდა ეოფილიყო. ზოგო სხლი დან-
გრეული იყო ეუმბარებით და ზოგო გაბზარული.
აუარებული ხლხი ცხოვრობდა იმ ქალაქში, მაგრამ
ქუჩაში არავინ მოსჩანდა, რადგან მთავარსარდალს
არ სურდა, რომ დამე ვინმე გამოსულიყო გარეთ.
ქუჩებში მხოლოდ შეიარაღებული ეარეული და-
დიოდენ, ხლხი კი სხლლებში მიმალულიყო და
თრთოდა.

ქალაქი თორმეტ უბნად იყო გაყოფილი. ეო-
ველ უბანში ცალკე სტუსადო იყო აშენებული.
თორმეტივე სტუსადო ტუსადებით იყო გაჭედილი.
ნესტიან იტკასე იწვიან. კარებები დაკეტილი იყო,
სარკმლებს ფანტრები ჰქონდა აკრული. ფანჯრებთან
და კარებებთან შეიარაღებული დარაჯები იდგენ.
ქრისტიემ ერთ სკანში შეიხედა და დაინხა

ავად მუოფი დედაკაცი, რომელიც სიციხისკენ იწო-
და, ბოდავდა და ხელეებს ათათურებდა, მაგრამ
მშველელი არავინ იყო და წეალსაც არავინ აძლევდა.
მეორე სკანში გათითრებული ახლავდა ემწვი-
ლი ეელსე ეულსი აკეთებდა. ქვევით, სარდაფში
ქვის სორაკებში თითო კაცი იჯდა. სორო ისე ზე-
ტარა იყო, რომ ზეტომრები მოკუსულიები ისინენ
და წელში ვერ გასწორებულევენ.

ერთ სკანში ფანჯარასთან ზირტიტყვიად ემა-
წვილი იდგა და ცდილობდა როგორმე ცის ნსტერო
დაენხა, მაგრამ იმის წინ მხოლოდ ბნელი კედ-
ლი აუუდებელიყო.

ემაწვილმა ხელეები დახვერო სეცისკენ და ლო-
ცვა დაიწყო.

— შენ, უფალო, გესმის თუ არა ჩემი დედადა?
ვინ განხინა ეს ქვეყანა? შენ თუ ემწვიმა? შენ
სარ ამ ქვეყნის ბეტონი, თუ ტარტაროზი?
ისინლი ნადვარდით მოდის. ჩვენი სეუკეთსო
ხლხი ცისეებში ღებუა. ჩვენი ხლხი იღუბება,
მაგრამ თუ ვინმე სმა მთილო, მას ასე ჰქალავენ,
როგორც ძაღლს. ახლავდა ქალებს მთრახმებით
სტყმენ, დაქირავებული ჯამუშები სხლიდან სხს-
ლადის დაწწვიან და იფულსე ჰვიდათ თავიანთ
ძმებს. ვინც კვხისის მთრახმის ქვეშ, მას განუბნას
უბრძანებენ, მაგრამ ჩვენ არ გავხუმდებით და გე-
კითხებით: „დმერთო! სად არის სამართალია შენი?
ჩვენ არ გვენებება ჩვენი სიცოცხლე. ჩვენ გვენ-
ება მხოლოდ ჩვენი სემშობლო. ჩვენი სემშობლო
იღუბება და შენ, უფალო, ახსენ იგი სინამ დროა,
თორემ მერე გვანდა აქნება.

* *

და წარუდგა ქრისტიე ჭაბუკს და უთხრა:
— ნუ შედრება, რამეთუ შე შენთან ვარ. მეც
მტანჯეს და მწვიმეს ხლხისადმი სიყვარულითვის.
სიყვარული სიკვდილსე მძლავრია. არა არს უძ-
ლიერესი იმ სიყვარულისა, რომელიც ადამიანს თავს
გაწირვინებს თავის მძმის გულსითვის.

— ქვეყნის კანონი ბრძოლასა და ტანჯვასია
და გარნა ამ გზისა სხვა გზა არა არის. ვინც ამ
კანონს ახრულებს, ის ჩემი მტრეაქლია.

— ნუ სტირით, როცა გღვინან; ნუ სწუსარო,
როცა განბეტომრებენ, რამეთუ მეც თქვენთან ვარ.

— სად ვუბებო ჩემი მტრეაქლები და ჩემი
ქადაგნი? ძვირთის ეკვსიებში მღოცავ მღვდელთა
შორის? როცა შე ვიყავ ამ ქვეყნად, მღვდლები
მღვინიდენ მე, მტემდენ სხეში და მიმტენ მტერ-

თა ჩემთა. დღეს ისინი ენათა თვისითა მაწამებენ მე; სოლო გული მათი ცვაია, ვითა სმარე; კერძოთა თუჯანისმცემლებმა არ იტოდენ და ცოდვას ჩადიდდენ, ესენი კი სხვის სწავლიან და თათონ ცოდვით სავსენი არან; ქადგებენ სიუჯარულს, სქმით კი სთესენ სიძულვილს.

— სედ ვეძით ჩემა მონაქულები? შიდადრულ და სიუცხოვო სსსსლეებში მცხოვრებ ბატონთა და მონძანბელთა შორის?

— მკრამ უწინ მათ მამისაჯეს ტანჯვა და სიკვდილი. დღეს კი ისინი ჩემს მტრებს ცეცხლითა და მსხალით სთელავენ. მე მაწოდებენ მეუფეთა მიუფეს, მკრამ მე მიუფე არა ვარ. მე ვარ დამცველი და მეგობარი ეველა ტანჯულისა და დახატულისა.

— ან აქნება ჩემა მონაქულნი მსედართა შორის უნდა ვეძით?

— მსედრებმა თავსე ეკლის გვირგვანი დამდექს და ფეხნი ჩემნი და სკლნი ჩემნი ლურსით მიაკრეს ვჯარსე.

— გული მდიდრისა ერთ არს მშიერის კვნი სისაღმა. ბედნერთ არ ესით უბედურთა ტანჯვა; სოლო ძლიერნი უძღურთ სისხლში არჩობენ. ჩემა გული უბედურებთან, ტანჯულებთან და მშიერებთან არს. მათ შორის მე დაუუწევბ ძებნას მონაქულებს, რამე თუ ჩემა მონაქულთა გულიც მუდმივ უბედურ ძმებთან არს.

— ჩემ მონაქულებს აქვთ რწმენა და გული. რწმენისთვის ისინი დევნას იტანენ და სიკვდალსაც არ ერიდებიან.

— სიტუცადობში დაუუწევბ ძებნას ჩემს მონაქულებს; რამე თუ მეც სიტუცადობი ვაყავი.

— ნუ სწუხართ, რაცა გდევნიან და სიბურთბიდეებში გამწევდევენ, რამე თუ ამ ქვეყნას მე მოგუტანე მსხალი და არა მშვიდობიანობა. შეაღნი აღზდგებიან წინააღმდეგ მამებისა, მონები— წინააღმდეგ ბატონებისა და ქალწულები— წინააღმდეგ მსედრებისა. მინდვრები უარს ამბობენ ნაყოფის მოტანასე; მინარეები შრებან, კლდეები გრადლით ინგრევიან და დედამწა გუგუნებს და ინძრევა.

— ქვეყნის განკურნების დღე ახლდა.

— იცოდეთ, რამ, თუ უმანგო მშველი ვეფხსა ჰკლავს, ჩემა მოსვლის დღე ახლდა.

— თუ ნაწი ჰჯბუკი თავის სიციცხლეს არ ინდობს, ჩემა მოსვლის დღე ახლდა.

— თუ სოფლის სმსკედლობა სსსსებისგან მსხვილს სსკედავენ და ნამგლებისგან სხჯულებს აკეთებენ, ჩემა მოსვლის დღე ახლდა.

— აღთქმის დღე სცაა მოველიება ამ ქვეყნას, რამე თუ ქვეყნის ბატონნი გახმენ და ქარაშხალი მოსტესავს მათ და გადჯერის უდაბნოს შინა:

— და დაიფანტებიან ეოველ მსრავ სისხლის მდვრელნი და დაწვებენ მღვას, მკრამ მსხალი მათ ეველგან მოძებისა და ტუული იქნება მათი მუდარა და კბილთა დრტყენ. რამეთუ ვინც ქარს დასოქსავს, იგი ქარაშხალს მოამკის და ვინც ენდებს სდვის დამონებას, იგი ზვართებში დაღუბება.

ასე სოქვს ძემ ღვთისამ ქრისტემ:

— ჭეშმარიტ გეტუვით თქვენ: თქვენივე თვალთა ნახვით აღთქმის დღეს, თქვენვე თვალთა ნახვით სამართლისა დი შურის ძიების დღეს.

შურიის მაძიებელი.

„გლმისი“ აზნებები კომპონიებში.

ქ. ქუთაისი: ქალაქის საბჭო, ვიქტორ მსხვილადე. წიგნის მალიზია „კოლხიდა“.

ქ. ბათუმი: ქალაქის საბჭო, პ. გამერელიძე.

სადგური ხაშური: კასირი გიორგი ჩარხიშვილი.

ქიათურა: ბ. ბერიძე. ილიკო კაკაბაძე.

ფერილა: წიგნის მალიზია გაჩეჩილაძის. პლატონ ლეუვა.

ფოთი: ონისიძე ევანია. მიხეილ ესკია.

სამცრედია: კირილე კონრეიძე.

დიდი-გვიჩაიში: ნიკოლოზ სოსელია.

ქ. გორი: მიხა აღუაშვილი.

ქ. დუშეთი: მღვდ. ტატუნაშვილი. ზაქ. სვიმონიძე.

ქ. თელავი: ივანე პაატაშვილი.

ქ. სიღნაღი: გიგო შაიშვილაშვილი.

დ. სონი: მოსიკო ჭელიძე.

დ. ცხინვალი: ნიკო კასრაძე.

ქ. ოზურგეთი: პარმენ თითბაძე და გაფეთის ბიურო ტულუშისა.

ქ. სოხუმი: ბ. ძიძიგური. ბ. თეოდ სხაკია.

ქ. ახალციხე: კოსტანტინე გვარამაძე.

ყველა ზემოხსენებულ პირებთან მიიღება ხელის მოწერა გაზეთ „გლმისზე“

რედაქტორ-გამამცემელი **მ. ადამაშვილი.**